

Sygn. akt XXVIII C 780/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 07 lipca 2021 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie, XXVIII Wydział Cywilny, w składzie:

Przewodniczący: sędzia Katarzyna Dawid – Birska

Protokolant: Aleksandra Dudzińska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 25 czerwca 2021 roku w Warszawie

sprawy z powództwa **M. J.**

przeciwko **Bank (...) S.A. z siedzibą w W.**

o ustalenie i o zapłatę ewentualnie o zapłatę

I. ustala, że nie istnieje pomiędzy stronami postępowania stosunek prawny, wynikający z Umowy o kredyt hipoteczny nr(...), datowanej na dzień 01 czerwca 2007 roku, a zawartej w dniu 04 czerwca 2007 roku pomiędzy M. J. i Bank (...) S.A. z siedzibą w W.;

II. zasądza od strony pozwanej Bank (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powoda M. J.:

a) kwotę 6 750,61 zł (sześć tysięcy siedemset pięćdziesiąt złotych i sześćdziesiąt jeden groszy) oraz kwotę 40 383,52 CHF (czterdzieści tysięcy trzysta osiemdziesiąt trzy franki szwajcarskie i pięćdziesiąt dwa centymy) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 03 marca 2020 roku do dnia zapłaty,

b) kwotę 1 352,60 CHF (jeden tysiąc trzysta pięćdziesiąt dwa franki szwajcarskie i sześćdziesiąt centymów) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 28 kwietnia 2021 roku do dnia zapłaty;

III. oddala powództwo w pozostałym zakresie;

IV. zasądza od strony pozwanej Bank (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powoda M. J. kwotę 11 834 zł (jedenaście tysięcy osiemset trzydzieści cztery złote) tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym kwotę 10 800 zł (dziesięć tysięcy osiemset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego – wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

Sygn. akt XXVIII C 780/21

UZASADNIENIE

Wyroku z dnia 07 lipca 2021 roku

W pozwie, wniesionym w dniu 03 marca 2020 roku, powód M. J. domagał się zasądzenia od strony pozwanej Bank (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. (dalej też jako: Bank (...) S.A.” lub „Bank”) na jego rzecz kwoty 6 750,61 zł oraz kwoty 40 383,52 CHF wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty – w związku z nieważnością Umowy o kredyt hipoteczny nr (...), zawartej w dniu 01 czerwca 2007 roku. Wyjaśnił, że na kwotę 6 750,61 zł składają się raty kapitałowo – odsetkowe uiszczone przez niego w PLN w miesiącach: czerwiec 2011 roku, lipiec 2011 roku, styczeń 2012 roku, styczeń 2013 roku oraz luty 2013 roku. Natomiast kwota 40 383,52 CHF stanowi sumę rat kapitałowo – odsetkowych uiszczonych w walucie CHF w okresie od lutego 2010 roku do grudnia 2019

roku z wyłączeniem wyżej wskazanych miesięcy, w których powód spłacał raty kredytu w walucie PLN. Na wypadek uznania, że w/w Umowa jest ważna, powód zgłosił żądanie ewentualne, domagając się zasądzenia od strony pozwanej kwoty 2 365,12 zł oraz kwoty 14 078,34 CHF, pobranych tytułem nadpłat rat kapitałowo – odsetkowych w okresie od lutego 2010 roku do grudnia 2019 roku wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty – z uwagi na stosowanie przez stronę pozwaną niedozwolonych klauzul umownych, wskazanych w treści pozwu. Ponadto powód wniósł o zasądzenie od strony pozwanej na jego rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu, powód wskazał, że pozwany Bank zastosował w zwartej z nim Umowie o kredyt hipoteczny nr (...) postanowienia, stanowiące klauzule abuzywne, co powinno skutkować stwierdzeniem jej nieważności i zwrotem powodowi wszystkich wpłaconych na rzecz strony pozwanej kwot. Podniósł, że pozwany Bank przyznał sobie prawo do jednostronnego regulowania zarówno wysokości zobowiązania powoda jak również wysokości rat kredytu i odsetek (opłat, prowizji). Podał, że umowa nie przewidywała żadnych kryteriów ani żadnych ograniczeń w sposobie ustalania kursów walut przez Bank. Zarzucił, że kwestionowane klauzule, zastosowane w Umowie, doprowadziły do zakłócenia równowagi kontraktowej stron, gdyż wprowadziły rażąco dysproporcję praw i obowiązków stron. Dodał, że również postanowienia dotyczące ubezpieczenia pomostowego, ubezpieczenia niskiego wkładu własnego, ubezpieczenia na życie oraz ubezpieczenia nieruchomości stanowią klauzule abuzywne, gdyż ubezpieczenia te stanowiły produkty zupełnie niepotrzebne i nie przynosiły powodowi żadnej korzyści. Jedyną stroną, która osiągała profity z tych produktów ubezpieczeniowych był Bank, który zyskiwał prowizję od sprzedaży ubezpieczenia, które w istocie zabezpieczało ryzyko spłaty kredytu. Powód podniósł, że skutkiem stwierdzenia stosowania niedozwolonych postanowień umownych jest przede wszystkim niezwiązanie abuzywnymi postanowieniami umownymi ex tunc i ex lege, a więc uznać należy, iż przedmiotowa umowa nie zawiera postanowienia, na mocy którego Bank mógł w sposób skuteczny ustalać kursy przyjęte do przeliczania kwoty kredytu i poszczególnych rat kapitałowo – odsetkowych. Podał, że brak związania powoda niedozwolonymi postanowieniami umownymi skutkuje powstaniem „luki”, której uzupełnienie przepisami dyspozytywnymi nie jest możliwe. Kolejno powód zarzucił, że przedmiotowa Umowa jest nieważna w całości z uwagi na sprzeczność z art. 69 ust. 1 i 2 ustawy – Prawo bankowe z powodu braku określenia rzeczywistej kwoty i waluty kredytu, braku określenia zasad określających sposób i terminy ustalania kursów walut, naruszenia obowiązku zwrotu kwoty wykorzystanej oraz niejasnego określenia wysokości oprocentowania kredytu i warunków jego zmiany. Powód podniósł, że chociaż kwota kredytu została wypłacona w PLN, to saldo zadłużenia wyrażone było w CHF, a więc istnieje wątpliwość co do rzeczywistej kwoty udzielonego kredytu. Powód zarzucił również, iż kwestionowane postanowienia umowne rażąco naruszają zasady współzycia społecznego z uwagi na nierównowagę praw i obowiązków stron na niekorzyść konsumenta, z powodu braku rzetelnej informacji o braku ograniczenia ryzyka kursowego oraz z powodu stosowania różnych kursów przy wypłacie i spłacie kredytu. Powód wyjaśnił, że w przypadku stwierdzenia nieważności Umowy strony zobowiązane byłyby do zwrotu świadczeń nienależnych i podstawę prawną jego żądania o zwrot kwot wpłaconych w okresie od lutego 2010 roku do grudnia 2019 roku stanowi art. 410 § 1 k.c., natomiast w przypadku stwierdzenia niedozwolonego charakteru postanowień umownych i braku związania nimi, powodowi należy się od strony pozwanej na tej samej podstawie prawnej zwrot tzw. nadpłat, stanowiących różnicę pomiędzy wpłatą rzeczywiście dokonaną, a wpłatą jaka powinna być dokonana przy założeniu, że kredyt byłby udzielony w PLN (k. 2 – 34 – pozew).

W odpowiedzi na pozew strona pozwana Bank (...) S.A. wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na swoją rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Odnosząc się do zarzutów powoda, pozwany Bank wskazał, że kwestionowane przez powoda postanowienia umowne dotyczące klauzul indeksacyjnych nie stanowią postanowień abuzywnych. Zaprzeczył, aby kurs waluty była ustalany przez Bank w sposób arbitralny i dowolny. Podkreślił, że powód w dacie zawarcia umowy pracował i pracuje jako bankowiec, a więc miał odpowiednią wiedzę na temat potencjalnego ryzyka, jakie wiąże się z zawarciem umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej. Dodał, iż żądanie powoda nosi znamiona nadużycia prawa podmiotowego. Pozwany Bank wskazał, że: przedmiotowa umowa jest ważna i zgodna z art. 69 ust. 1 ustawy – Prawo bankowe; powód został rzetelnie poinformowany przez pracowników Banku o ryzyku kursowym; umowa ta nie zawiera niedozwolonych

postanowień umownych w rozumieniu art. 385¹ k.c. Natomiast gdyby ewentualnie uznać je za abuzywne, to umowa może dalej obowiązywać, gdyż właściwym przelicznikiem kursu walut jest kurs rynkowy obowiązujący w dacie i w miejscu płatności, a kursy stosowane przez pozwany Bank były kursami rynkowymi. Pozwany Bank dodał, że istnieje także możliwość zastosowania średniego kursu NBP na podstawie zwyczaju oraz art. 358 § 2 k.c. Strona pozwana podniosła także zarzut przedawnienia, wskazując, iż roszczenie powoda ma charakter okresowy, a więc przedawnia się w terminie trzyletnim. Zarzuciła również, iż roszczenia powoda nie można zakwalifikować jako świadczenia nienależnego (k. 137 – 170 – odpowiedź na pozew).

W piśmie procesowym, złożonym w dniu 14 lipca 2020 roku, powód rozszerzył żądania pozwu, wnosząc obok roszczenia głównego o zapłatę także o ustalenie, że umowa o kredyt hipoteczny nr (...) jest w całości nieważna oraz rozszerzył powództwo główne o zapłatę o dalszą kwotę 1 352,60 CHF tytułem rat kapitałowo – odsetkowych uiszczonych w okresie od stycznia do maja 2020 roku wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia wniesienia tego pisma do dnia zapłaty. Ponadto powód rozszerzył żądanie ewentualne o dalszą kwotę 423,70 CHF wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia wniesienia tego pisma do dnia zapłaty (k. 108 – 119 – pismo z dnia 14 lipca 2020 roku; k. 460 – protokół rozprawy z dnia 21 maja 2021 roku, na której pełnomocnik powoda sprecyzował żądanie odsetkowe).

W piśmie procesowym z dnia 11 maja 2021 roku strona pozwana ustosunkowała się do pisma powoda, zawierającego rozszerzenie żądania pozwu, wnosząc o oddalenie zmodyfikowanego powództwa w całości. Zarzuciła, że powód nie ma interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieważności Umowy kredytu w całości, ponieważ roszczenie o ustalenie zostaje „skonsumowane” przez żądanie zapłaty (k. 445 – 450 – pismo procesowe z dnia 11 maja 2021 roku).

Strony postępowania do czasu zamknięcia rozprawy pottrzymały powyższe stanowiska procesowe.

Sąd ustalił, co następuje:

We wniosku kredytowym nr (...) z dnia 26 kwietnia 2007 roku, wypełnionym na sporządzonym przez Bank (...) S.A. formularzu, M. J. wskazał, że wnioskuje o kredyt w wysokości 355 000 PLN na zakup lokalu mieszkalnego na rynku wtórnym. Spośród czterech opcji: PLN, EURO, USD i CHF zaznaczył, że walutą kredytu ma być CHF. W informacjach o wnioskodawcach wskazał, że posiada wykształcenie ekonomiczne oraz że jest pracownikiem (...) S.A., wykonuje zawód sales dealer i nie prowadzi działalności gospodarczej.

Powyższy wniosek został złożony do Banku (...) S.A. za pośrednictwem doradcy kredytowego (...) S.A., który oprócz wnioskodawcy podpisał się na wniosku.

(dowód: k. 200 – 202 – wniosek kredytowy)

W tym samym dniu M. J. podpisał oświadczenie, że zapoznał się ze sporządzoną na druku – przygotowanym przez Bank – Informacją dla Wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej.

W informacji tej wskazano, że wybierając zadłużenie w walucie obcej, Kredytobiorcy korzystają aktualnie z oprocentowania niższego w porównaniu z kredytem złotowym i spłacają miesięcznie niższą ratę kredytu. Podkreślono, że zaciągając zobowiązania w walucie obcej, Kredytobiorcy narażeni są na ryzyko zmiany kursów walutowych a występowanie ryzyka kursowego sprawia, że zarówno rata spłaty, jak i wysokość zadłużenia tytułem zaciągniętego kredytu przeliczona na PLN na dany dzień podlega ciągłym wahaniom, w zależności od aktualnego kursu waluty oraz że ryzyko kursowe jest znacznie mniejsze, jeżeli o kredyt walutowy ubiega się Kredytobiorca, osiągający dochody w tej samej walucie obcej. Wskazano, że warto rozważyć zaciągnięcie długoterminowego kredytu w PLN jako korzystną alternatywę w stosunku do kredytów walutowych, które mimo atrakcyjnych aktualnie warunków cenowych w długim okresie mogą okazać się droższe na skutek wzrostu kursów walutowych. W tabelce, zawartej na tym druku, wskazano 4 przykłady wpływu zmiany stopy procentowej oraz kursu waluty na wysokość raty kredytu, podając, iż przy aktualnym

poziomie kursu CHF i aktualnym poziomie stopy procentowej szacowana wysokość modelowej raty wynosiłaby 277,10 zł a przy ich zmianie z zastosowaniem wskazanych w tabelce parametrów rata mogłaby wynosić najwyżej 490,91 zł.

W oświadczeniu tym wskazano, ile wynosiłaby wysokość raty kredytu w sytuacji, gdy kurs CHF wzrósłby o 10,9%, tj. o wartość stanowiącą różnicę pomiędzy maksymalnym i minimalnym kursem CHF z okresu ostatnich 12 miesięcy.

W treści powyższego druku wskazano, że załącznikiem do niego są historyczne zmiany: kursu CHF do złotego oraz stawki referencyjnej dla CHF.

(dowód: k. 375 – 376 – druk Informacji dla Wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej)

W dniu 04 czerwca 2007 roku M. J. (dalej też jako „Kredytobiorca”) oraz Bank (...) S.A. z siedzibą w W. zawarli, sporządzoną w dniu 01 czerwca 2007 roku, umowę o kredyt hipoteczny Nr (...) (dalej też jako „Umowa”).

Zgodnie z § 2 ust. 1 i 2 zdanie 1 Umowy kwota kredytu wynosiła 355 000 PLN a kredyt indeksowany był do CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy.

W § 2 ust. 3 Umowy wskazano cele kredytu: zakup gotowego mieszkania na rynku wtórnym – kwota 335 000 PLN oraz refinansowanie kosztów poniesionych na cele mieszkaniowe – kwota 20 000 PLN.

§ 6 ust. 1 Umowy stanowił, że kredyt oprocentowany jest według zmiennej stopy procentowej, natomiast § 6 ust. 3 Umowy – że oprocentowanie kredytu wynosi 3.6950 % w stosunku rocznym, co stanowi sumę stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF) obowiązującej w dniu sporządzenia Umowy oraz marży w wysokości 1.4000 p.p., stałej w całym okresie kredytowania.

W § 7 ust. 1 Umowy Kredytobiorca zobowiązał się spłacić kwotę kredytu w CHF, ustaloną zgodnie z § 2 w złotych polskich, z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku(...) SA.

W § 9 ust. 1 Umowy ustanowiono zabezpieczenia kredytu w postaci: hipoteki kaucyjnej do kwoty 603 500 PLN na rzecz Banku, ustanowionej na nieruchomości, która była przedmiotem kredytowania; cesji na Bank praw z polisy ubezpieczeniowej od ognia i innych zdarzeń losowych nieruchomości, na której miała zostać ustanowiona hipoteka; cesji na Bank praw z polisy ubezpieczeniowej na życie Kredytobiorcy. Ponadto w § 9 ust. 2 – 10 Umowy zawarte zostały postanowienia dotyczące: zabezpieczenia kredytu do czasu otrzymania przez Bank odpisu z księgi wieczystej z prawomocnym wpisem hipoteki, które stanowić miało ubezpieczenie kredytów zabezpieczonych hipotecznie (ust. 2 – 6) oraz zabezpieczenia kredytu do czasu, gdy saldo zadłużenia stanie się równe lub niższe niż 285 200 PLN, które stanowić miało ubezpieczenie kredytów hipotecznych z niskim udziałem własnym Kredytobiorcy (ust. 7 – 10).

Zgodnie z § 11 ust. 2 pkt 1 Umowy integralną jej część stanowił Regulamin, który został także wymieniony jako załącznik nr 1 do Umowy.

(dowód: k. 41 – 43v, k. 194 – 196 – umowa o kredyt hipoteczny nr (...))

W § 2 pkt 8) lit. f) Regulaminu kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku (...) S.A. wskazano, że przez stopę referencyjną stawkę LIBOR (3 M) rozumieć należy stopę procentową podawaną przez (...), ustaloną o godzinie 11:00 GMT w L., na podstawie średniej arytmetycznej kwotowań 3 – miesięcznych, po której banki gotowe są sprzedawać swoje nadwyżki finansowe na londyńskim rynku międzybankowym, w przypadku kredytu w CHF.

§ 3 ust. 1 i 2 Regulaminu stanowiły, że kredyt udzielany jest w PLN oraz że kredyt może być indeksowany kursem waluty obcej na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych.

Stosownie do § 5 ust. 16 pkt 2 Regulaminu w przypadku kredytu w walucie obcej, kredyt jest kredytem indeksowanym do walut wymienialnych i jest udzielany w złotych polskich, w umowie kredytowej kwota kredytu jest określona w PLN.

Zgodnie z § 8 ust. 3 Regulaminu w przypadku kredytu w walucie obcej kwota raty spłaty obliczana miała być według kursu sprzedaży dewiz dla danej waluty, obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych z dnia spłaty.

(dowód: k. 211 – 220 – Regulamin kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku (...) S.A.)

Przed zawarciem powyższej Umowy M. J. udał się do doradcy kredytowego z (...) S.A., który przedstawił mu oferty kredytowe różnych banków oraz poinformował, że w przypadku kredytu indeksowanego do CHF rata kredytu będzie niższa niż w przypadku kredytu złotowego.

M. J. wybrał ofertę kredytową w Banku (...) S.A. Aby obniżyć marżę, skorzystał z zaoferowanych mu produktów ubezpieczeniowych.

Do Banku M. J. udał się na samo podpisanie umowy, podczas którego pracownica Banku powiedziała mu, że dzięki zastosowaniu waluty CHF rata będzie niższa a samą wymianą waluty zajmie się Bank. Przed podpisaniem Umowy M. J. przejrzał ją.

W chwili zawierania powyższej Umowy M. J. pracował w banku (...), w którym nie zajmował się sprzedażą detaliczną ani nie brał udziału w zawieraniu umów kredytowych. Nie prowadził wtedy także działalności gospodarczej.

(dowód: k. 460 – 461 – zeznania powoda)

W wykonaniu powyższej Umowy Bank wypłacił M. J. w dniu 08 czerwca 2007 roku jednorazowo całą kwotę kredytu w wysokości 355 000 zł.

W dacie spłaty pierwszej raty kapitałowo – odsetkowej wysokość kursu CHF według Tabeli Banku wносиła 2,3105 PLN.

(dowód: k. 126 – 126 v – zaświadczenie Banku)

W dniu 01 sierpnia 2008 roku M. J. złożył do Banki (...) S.A. wniosek o zmianę warunków w/w Umowy o kredyt, poprzez podwyższenie kwoty kredytu o 80 000 CHF oraz zmniejszenie marży do 1%.

(dowód: k. 204 – 205 – wniosek o zmianę warunków kredytu)

W dniu 30 września 2008 roku Kredytobiorca i Bank zawarli Aneks nr (...) do w/w Umowy, na mocy którego zmieniono treść § 6 Umowy poprzez zmniejszenie stałej marży Banku stanowiącej część oprocentowania kredytu z 1.400 p.p. do 1.20 p.p.

(dowód: k. 45 – kopia Aneksu nr(...) z dnia 30 września 2008 roku)

W dniu 04 listopada 2008 roku M. J. złożył do Banku (...) S.A. wniosek o zmianę warunków w/w Umowy o kredyt, zwracając się o zmianę rachunku do spłaty z rachunku w złotych polskich na rachunek we frankach szwajcarskich.

(dowód: k. 207 – 209 – wniosek o zmianę warunków kredytu)

W dniu 10 czerwca 2016 roku strony powyżej Umowy zawarły, sporządzony w dniu 31 maja 2016 roku, kolejny Aneks, na mocy którego w § 2 Umowy dodano zapis, w którym m.in. wskazano, że podstawą do ustalenia kursów kupna i sprzedaży zawartych w Tabeli Kursów Walut Obcych Banku jest kurs bazowy, stanowiący średnią arytmetyczną z ofert kupna i ofert sprzedaży tej waluty oferowanych przez profesjonalnych uczestników rynku walutowego i podanych na stronie serwisu (...) w chwili tworzenia Tabeli Kursów Walut Obcych przy czym wartość kursu kupna i wartość kursu

sprzedaży z Kursów Walut Obcych mogła odbiegać od kursu bazowego o nie więcej niż 10%. Tabela Kursów Walut Obcych miała być tworzona przynajmniej raz dziennie każdego dnia roboczego, pierwsza pomiędzy godziną 8:00 a godziną 10:00 danego dnia.

(dowód: k. 44 – 44v – kopia Aneksu z dnia 31 maja 2016 roku)

W okresie od lutego 2010 roku do grudnia 2019 roku włącznie M. J. wpłacił na rzecz Banku tytułem rat kapitałowo – odsetkowych łącznie kwotę 40 383,52 CHF. Z zaświadczenia Banku z dnia 29 stycznia 2020 roku wynika, że suma wpłat dokonanych przez Kredytobiorcę w w/w okresie w CHF wynosiła 42 292,72 CHF, z tym że kwoty w miesiącach: czerwiec 2011 roku, lipiec 2011 roku, styczeń 2012 roku, styczeń oraz luty 2013 roku wpłacone zostały faktycznie w PLN a nie w CHF, do którego jedynie zostały przeliczone. Suma kwot wpłaconych w w/w miesiącach wyrażona w zaświadczeniu Banku w CHF wynosiła 1 909,20 CHF.

Natomiast suma wpłat dokonanych przez kredytobiorcę w PLN tytułem rat kapitałowo – odsetkowych w miesiącach: czerwiec 2011 roku, lipiec 2011 roku, styczeń 2012 roku, styczeń oraz luty 2013 roku wynosiła 6 750,61 zł.

W okresie od stycznia do maja 2020 roku M. J. wpłacił Bankowi łącznie kwotę 1 352,60 CHF tytułem rat kapitałowo – odsetkowych.

(dowód: k. 51 – 76 – zaświadczenie Banku z dnia 29 stycznia 2020 roku; 468 – 477v – zaświadczenie Banku z dnia 11 maja 2020 roku)

Pismem z dnia 03 lutego 2020 roku M. J., powołując się przede wszystkim na nieważność Umowy o kredyt hipoteczny nr (...), wezwał Bank do zwrotu w terminie 14 dni od dnia otrzymania tego pisma całej kwoty, stanowiącej sumę wpłaconych przez niego rat kapitałowo – odsetkowych oraz wszelkich kwot wynikających z nieuprawnionego obciążenia go kosztami ubezpieczeń i nieuprawnionego stosowania przez Bank podwyższonej marży do czasu ustanowienia wszystkich zabezpieczeń.

(dowód: k. 46 – 50v – kopia reklamacji z dnia 03 lutego 2020 roku; k. 460 – 461 – zeznania powoda)

Bank nie udzielił odpowiedzi na powyższą reklamację.

Do czasu zamknięcia rozprawy Bank nie zapłacił powodowi żądanych przez niego kwot.

W chwili zamknięcia rozprawy średni kurs CHF, publikowany przez NBP, wynosił 4,1175 PLN.

(okoliczności bezsporne)

Powyzszy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie wskazanych w jego opisie dowodów z dokumentów oraz z zeznań powoda. Dowody z dokumentów Sąd ocenił jako wiarygodne. Strony postępowania nie kwestionowały, że oświadczenia w nich zawarte zostały złożone przez osoby, które podpisały te dokumenty. Nie podważały ich prawdziwości i autentyczności. Sąd nie miał podstaw, aby z urzędu powziąć wątpliwości odnośnie ich wiarygodności i mocy dowodowej. Zeznania powoda Sąd ocenił jako spójne, logiczne i rzeczowe. Znalazły one potwierdzenie w dowodach z dokumentów.

Podstawę ustaleń faktycznych stanowiły także same twierdzenia stron o okolicznościach faktycznych sprawy. W zakresie, w jakim druga strona je przyznała lub im nie zaprzeczyła, uznać należało je za bezsporne (art. 229 – 230 k.p.c.). Na tej podstawie Sąd m.in. ustalił, że strona pozwana otrzymała skierowaną do niej przez powoda reklamację z dnia 03 lutego 2020 roku.

Na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. Sąd pominął dowody: z dokumentów, wymienionych w pkt 3 lit. m – q odpowiedzi na pozew; z zeznań świadków A. K. i J. C., zawarty w pkt 4 lit. a – b odpowiedzi na pozew; z opinii biegłych sądowych, zgłoszone przez powoda i przez stronę pozwaną; z dokumentów wymienionych w pkt 2 lit. f pozwu oraz

w pkt V ppkt 3 i 5 – 12 pisma powoda z dnia 14 lipca 2020 roku (k. 461 – protokół z rozprawy z dnia 21 maja 2021 roku). Sąd uznał, że wymienione dowody nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Irrelevantne w niniejszej sprawie były bowiem ustalenia dotyczące sposobu pozyskiwania przez pozwanego Bank środków pieniężnych na potrzeby finansowania udzielanych kredytów indeksowanych do CHF oraz sposobu księgowania tych kredytów w ewidencji Banku. Dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy nie miało także znaczenia, czy pozwany Bank posiadał jakieś wewnętrzne regulacje dotyczące sposobu ustalania kursów waluty w Tabeli Kursów, skoro poza sporem było, iż w chwili zawierania Umowy ustalenia takie nie zostały w niej zawarte, a więc brak było w tym zakresie ustaleń wiążących strony postępowania. W niniejszej sprawie istotna była treść łączącej strony Umowy, a nie mechanizmy finansowe dotyczące udzielonego kredytu, stosowane przez pozwanego Bank. Odnośnie dowodu z zeznań świadków, Sąd miał także na uwadze, iż nie brali oni udziału w zawieraniu przedmiotowej Umowy z powodem, a więc ich zeznania dotyczyć mogłyby jedynie opisanie ogólnie przyjętej przez Bank procedury zawierania umów kredytu hipotecznego, zaś ustalenia te nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Odnośnie zaś dowodów z opinii biegłych sądowych, zgłoszonych przez obie strony postępowania, to – wobec oceny przedmiotowej Umowy dokonanej w dalszej części uzasadnienia – fakty, które miały być wykazane tymi dowodami, nie miały także znaczenia dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie.

Sąd zważy, co następuje:

Powództwo główne zasługiwało na uwzględnienie w przeważającej części. Oddalone zostało jedynie w niewielkim zakresie dotyczącym żądania odsetkowego.

W pierwszej kolejności odnieść należy się do podniesionych przez powoda zarzutów dotyczącego nieważności przedmiotowej Umowy z powodu jej sprzeczności z art. 69 ust. 1 i 2 ustawy – Prawo bankowe oraz z powodu jej sprzeczności z zasadami współżycia społecznego. W ocenie Sądu, zarzuty te – z niżej podanych względów – okazały się nieuzasadnione.

Powód zarzucił, że w przedmiotowej Umowie doszło do określenia w sposób niezgodny z prawem elementów przedmiotowo istotnych umowy kredytu, ponieważ brak jest określenia rzeczywistej kwoty i waluty kredytu oraz zasad określających sposób i terminy ustalania kursów walut. Ponadto doszło do naruszenia obowiązku zwrotu kwoty wykorzystanej oraz w sposób niejasny określono wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany. Powód podniósł, iż w przedmiotowej Umowie zarówno kwota kredytu jak i kwota zobowiązania kredytobiorcy były wyliczane w oparciu o kurs waluty obcej, w związku z czym w wyniku różnic kursowych kredytobiorca nie ma szans oddać wykorzystanej przez siebie kwoty. Powyższe powinno – zdaniem powoda – skutkować uznaniem tej Umowy za nieważną w całości.

Na wstępie wskazać należy, iż do analizowanej Umowy mają zastosowanie przepisy ustawy Prawo bankowe. Zgodnie zaś z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku – Prawo bankowe (Dz.U z 2002 roku, Nr 72, poz. 665, t.j. z późn. zm.) (dalej też jako „UPrB”) – w brzmieniu obowiązującym w dniu zawarcia spornej Umowy – przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Stosownie do art. 69 ust. 2 cytowanej ustawy umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: strony umowy, kwotę i walutę kredytu, cel, na który kredyt został udzielony, zasady i termin spłaty kredytu, wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

Z powyższego wynika zatem, że umowa kredytu jest umową nazwaną, dwustronnie zobowiązującą. Na jej podstawie bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji drugiej strony – kredytobiorcy kwotę środków pieniężnych (kwotę kredytu), a kredytobiorca zobowiązuje się zwrócić kwotę wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami. Uprawnienie kredytobiorcy

polega na tym, że może domagać się od banku wypłaty kredytu a obowiązek polega na tym, że ma zwrócić wypłaconą mu kwotę wraz z odsetkami. Umowa kredytu jest umową odpłatną, gdyż na kredytobiorcę nakłada obowiązek zapłacenia bankowi odsetek oraz prowizji, które mają charakter wynagrodzenia za korzystanie ze środków pieniężnych banku. Ponadto jest to umowa konsensualna, czyli dochodzi do skutku w wyniku samego uzgodnienia przez strony jej podstawowych postanowień. Przedmiotem kredytu musi być określona kwota pieniężna. W umowie muszą być także określone zasady spłaty sumy kredytu.

Ponadto wskazać należy, iż sporna Umowa o kredyt hipoteczny została zawarta przed zmianą ustawy Prawo bankowe, dokonaną ustawą z dnia 29 lipca 2011 roku (Dz.U. z 2011 roku, Nr 165, poz. 984), na mocy której dodano art. 69 ust. 2 pkt 4a UPrB, zgodnie z którym w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, umowa kredytu powinna zawierać szczegółowe zasady określenia sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo - odsetkowych oraz zasady przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu. Ustawa ta wprowadziła także uregulowanie, zawarte w art. 69 ust. 3 zdanie 1 UPrB, zgodnie z którym w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kapitałowo-odsetkowych bezpośrednio w tej walucie oraz dokonać przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w tej walucie.

Powyższe nie stanowi ustawowej definicji kredytu indeksowanego lub denominowanego. Przyjmuje się jednak, że kredyt denominowany lub indeksowany do waluty obcej to kredyt udzielony w złotych polskich, którego kwota jest odnoszona do waluty obcej. Kredyt taki jest kredytem złotowym, z tym, że na skutek denominacji lub indeksacji, saldo kredytu wyrażane jest w walucie obcej, do której kredyt został denominowany lub indeksowany. Kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kredytu bądź w walucie, do której kredyt został denominowany lub indeksowany bądź w walucie polskiej, po przeliczeniu raty wyrażonej w walucie. Wypłata kredytu indeksowanego lub denominowanego do waluty obcej następuje w złotych polskich, zaś operacja z walutą obcą dokonywana jest jedynie „na papierze” dla celów księgowych, do faktycznego przekazania wartości dewizowych nie dochodzi. Do faktycznego obrotu dewizowego dochodzi dopiero wówczas, gdy strony uzgodnią, że spłata kredytu przez kredytobiorcę następować będzie w walucie, do której kredyt indeksowano lub denominowano.

Mając powyższe na uwadze dokonać należy rozróżnienia pomiędzy kredytem indeksowanym do waluty obcej a kredytem czysto walutowym. W przeciwieństwie do kredytu indeksowanego, kredyt walutowy to kredyt udzielony w innej niż PLN walucie, a zatem również w tej walucie wypłacany i spłacany. W niniejszej sprawie z uwagi na to, iż środki finansowe zostały wypłacone powodowi w walucie polskiej oraz Umowa przewidywała, że w takiej też walucie powód będzie spłacał raty kapitałowo – odsetkowe, z całą pewnością należy mówić o kredycie indeksowanym, nie zaś kredycie walutowym.

Na PLN jako na walutę kredytu wskazuje także waluta zabezpieczeń ustanowionych w § 8 Umowy w PLN. Zgodnie z art. 68 ustawy o księgach wieczystych i hipotece (t.j. Dz.U. z 2001 roku, Nr 124, poz. 1361) – w brzmieniu obowiązującym na datę zawarcia analizowanej Umowy – hipoteka zabezpiecza jedynie wierzytelności pieniężne i może być wyrażona tylko w oznaczonej sumie pieniężnej. Jeżeli wierzytelność zgodnie z prawem została wyrażona w innym pieniądzu niż pieniądz polski, hipotekę wyraża się w tym innym pieniądzu. Gdyby zatem wierzytelność – czyli kredyt – była wyrażona w CHF, również hipoteka powinna zostać wyrażona w CHF.

Postanowienia Regulaminu, stanowiącego integralną część spornej Umowy, także przemawiają za przyjęciem, że kredyt udzielony powodowi był kredytem złotowym. W § 2 pkt 19 Regulaminu wskazano, że kredyt w walucie obcej to kredyt udzielony w PLN, indeksowany kursem waluty obcej wg tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku, zaś w § 3 ust. 1 i 2 – że kredyt udzielony jest w PLN oraz może być indeksowany kursem waluty obcej na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych. Zgodnie z § 9 ust. 4 Regulaminu, w przypadku kredytu w walucie obcej, Bank w następnym dniu po upływie terminu wymagalności kredytu, dokonuje przewalutowania całego wymagalnego zadłużenia na PLN, z zastosowaniem aktualnego kursu sprzedaży dewiz, określonego przez Bank w Tabeli Kursów Walut Obcych. Od wymagalnego kapitału wyrażonego w PLN Bank nalicza dalsze odsetki w wysokości

dwukrotności odsetek ustawowych. Powyższe postanowienia Regulaminu również potwierdzają, że indeksacja była jedynie mechanizmem przeliczeniowym, nie czyniąc z tego kredytu strictly walutowego kredytu. Należy stwierdzić, iż nadal był to kredyt złotowy, zadłużenie przeterminowane miało być bowiem wyrażone finalnie nie w CHF, lecz w PLN. Wreszcie zgodnie z § 14 ust. 3 Regulaminu od kwoty kredytu w PLN, a nie CHF ustalana była suma ubezpieczenia na życie.

Podkreślić należy, iż zastosowany w Umowie mechanizm indeksacji nie zmieniał kwoty i waluty kredytu, wyrażonej w PLN, a stanowił on jedynie klauzulę przeliczeniową, mocą której strony ustaliły, że zobowiązanie wyrażone w walucie polskiej w dniu uruchomienia kredytu, a zatem z chwilą wykonania zobowiązania Banku do wypłaty kredytu (co nastąpić miało w PLN), miało zostać przeliczone na walutę obcą – na CHF, Kredytobiorca zobowiązany był do dokonania spłaty kredytu – przy czym wysokość rat, uiszczanych w PLN, obliczona miała być według kursu CHF.

Zgodnie z jednolitą linią orzecznictwa Sądu Najwyższego, przed wejściem w życie w/w ustawy z dnia 29 lipca 2011 roku, tzw. „ustawy antyspreadowej”, dopuszczalne było na zasadzie swobody umów zaciągnięcie zobowiązania kredytowego w walucie obcej z równoczesnym zastrzeżeniem, że wypłata i spłata kredytu będzie dokonywana w walucie krajowej (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25 marca 2011 roku, IV CSK 377/10; z dnia 29 kwietnia 2015 roku, V CSK 445/14; z dnia 22 stycznia 2016 roku, I CSK 1049/14; z dnia 27 lutego 2019 roku, II CSK 19/18 oraz z dnia 11 grudnia 2019 roku, V CSK 382/18). Argumentem przemawiającym za dopuszczalnością zawierania umów o kredyt indeksowany przed wejściem w życie w/w ustawy nowelizującej było właśnie wprowadzenie do ustawy Prawo bankowe przepisu dotyczącego kredytów indeksowanych do waluty innej niż polska. Racjonalny ustawodawca nie wprowadziłby bowiem do porządku prawnego umowy, co do której zachodzą przesłanki do stwierdzenia jej nieważności.

Umowa kredytu indeksowanego, przewidującego spread walutowy, mieściła się zatem w konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i stanowiła jej możliwy wariant (art. 353¹ k.c. w związku z art. 69 UPrB).

Wskazać należy, że przedmiotowa Umowa o kredyt w § 2 ust. 1 i 2 zdanie 1 przewidywała, że kwota kredytu wynosi 355 000 PLN oraz że kredyt jest indeksowany do CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy. Stosownie do § 7 ust. 1 tej Umowy Kredytobiorca zobowiązał się spłacać kwotę kredytu w CHF, ustaloną zgodnie z § 2 w złotych polskich, z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku(...) SA.

Zgodnie zatem z postanowieniami przedmiotowej Umowy, kredyt był wypłacony w złotych polskich oraz indeksowany kursem innej waluty – CHF, z którą z kolei powiązana była stopa referencyjna inna niż dla PLN, tj. nie WIBOR, lecz LIBOR, co z kolei powodowało, że wysokość raty kredytowej w chwili zawierania Umowy była niższa niż w przypadku kredytu złotowego. Kwota wypłacona powodowi w PLN zgodnie z Umową w dniu uruchomienia kredytu miała być przeliczona na CHF według kursu kupna CHF określonego w Tabeli Kursów. Wysokość rat kapitałowo – odsetkowych miała zaś być ustalana z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów.

Mając na uwadze treść powyższych postanowień umownych, stwierdzić należało zatem, iż zarzut powoda, że w powyższej Umowie nie określono rzeczywistej kwoty i waluty kredytu, nie jest trafny. W Umowie określono bowiem kwotę w złotych polskich, która podlegać będzie wypłacie kredytobiorcy, zaś jakiej kwocie w CHF będzie odpowiadać ta kwota, miało zostać ustalone w dniu uruchomienia kredytu. Zauważyć należy, iż powód zainteresowany był otrzymaniem kwoty w złotych polskich i otrzymał taką kwotę, na jaką się z pozwanym Bankiem umówił. Kwota otrzymanego kredytu była zatem znana. Określona w umowie kwota 355 000 zł została powodowi faktycznie wypłacona. Natomiast strony w Umowie ustaliły, że wartość wypłaconej w PLN kwoty (saldo kredytu) zostanie przeliczona do CHF według kursu kupna walut określonego w Tabeli Kursów.

Samo wprowadzenie do Umowy postanowienia przewidującego mechanizm indeksacji – z wyżej wskazanych już względów – w ocenie Sądu, nie było sprzeczne z treścią art. 69 ust. 1 i 2 UPrB, gdyż nie naruszało zasady swobody umów, wyrażonej w art. 353¹ k.c. Natomiast inną kwestią jest sposób określenia przez pozwanego Bank mechanizmu indeksacji poprzez odesłanie do kursów walut, ustalanych w Tabelach kursowych, tworzonych przez Bank, o czym będzie mowa w dalszej części uzasadnienia.

Ponadto niezasadny był zarzut powoda, iż w Umowie w sposób niejasny określono wysokość oprocentowania. Wskazać należy, iż w § 6 ust. 1 i 3 Umowy postanowiono, że kredyt oprocentowany jest według zmiennej stopy procentowej a oprocentowanie kredytu wynosi 3.6950 % w stosunku rocznym, co stanowi sumę stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF), obowiązującej w dniu sporządzenia Umowy oraz marży w wysokości 1.4000 p.p., stałej w całym okresie kredytowania. Natomiast w § 2 pkt 8) lit. f) Regulaminu wskazano, że stopa referencyjna LIBOR 3 M (CHF) podawana jest przez (...) i ustalana o godzinie 11:00 GMT w L., na podstawie średniej arytmetycznej kwotowań 3 – miesięcznych, po której banki gotowe są sprzedawać swoje nadwyżki finansowe na londyńskim rynku międzybankowym.

Niezasadny okazał się także zarzut powoda, iż przedmiotowa Umowa jest nieważna, gdyż rażąco narusza zasady współzycia społecznego (art. 58 § 2 k.c.).

Przede wszystkim powód nie powołał się na konkretną zasadę, z którą Umowa ta byłaby sprzeczna. Natomiast stwierdzenie nieważności czynności prawnej z powodu jej sprzeczności z zasadami współzycia społecznego może nastąpić jedynie w wyjątkowych wypadkach. W ocenie Sądu, powód nie wykazał, aby w niniejszej sprawie zachodził taki wyjątkowy wypadek, w szczególności, aby znajdował się on w anormalnej sytuacji w chwili zawierania Umowy, bądź aby z uwagi na cechy osobowe nie był w stanie zrozumieć treści czynności prawnej ani informacji o tym, że z zawarciem umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej związane jest ryzyko walutowe.

Wprawdzie przedmiotowej Umowie nie można było uznać za nieważną z powodu wyżej podniesionych zarzutów, jednakże w ocenie Sądu Umowa ta jest nieważna z innej przyczyny, tj. z tego powodu, że jej postanowienia dotyczące indeksacji – w zakresie, w jakim odsyłają do kursów waluty ustalonych jednostronnie przez Bank w Tabelach kursowych – sprzeczne są z naturą stosunku zobowiązaniowego. Przy czym – jak już wyżej wskazano – samą indeksację należy uznać za ogólnie dopuszczalną, jednakże postanowienia tej konkretnej umowy, określające mechanizm indeksacji naruszają granice swobody umów.

Zgodnie z art. 353¹ k.c. strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współzycia społecznego.

W uzasadnieniu uchwały z dnia 22 maja 1991 roku, w sprawie III CZP 15/91 (OSNCP 1992, nr 1, poz. 1), Sąd Najwyższy wskazał, że natura umowy gospodarczej i generowanego przez nią stosunku sprowadza się generalnie do tego, że wyraża ona i pozwala realizować interes każdej ze stron, ponieważ zaś interesy te bywają przeciwstawne, istotę umowy stanowi uzgodnienie woli stron, wyrażającej ich interesy. Zgoda obydwu stron jest oczywistym wymaganiem tak przy zawarciu umowy, jak i przy zmianach jej treści, stąd też nawet przy najdalej idących ułatwieniach w realizacji inicjatywy zmian pozostawiona jest drugiej stronie możliwość odmowy zgody na zmiany. W tym stanie rzeczy za sprzeczne z naturą umowy gospodarczej należy uznać pozostawienie w ręku jednej tylko strony możliwości dowolnej zmiany jej warunków. Sprzeczność ta występuje szczególnie wyraźnie zwłaszcza przy umowach zawieranych nie w oparciu o indywidualne pertraktacje, ale w oparciu o regulamin wydany przez profesjonalistę, skoro jest oczywiste, że zawsze jest on zainteresowany w najkorzystniejszym dla siebie ukształtowaniu regulacji masowo zawieranych umów.

Skoro zatem za sprzeczne z naturą umowy uznano pozostawienie w ręku jednej tylko strony możliwości dowolnej zmiany jej warunków, to tym bardziej uznać należy, iż sprzeczne z naturą każdej umowy jest pozostawienie już na etapie zawierania umowy wyłącznie jednej ze stron umowy możliwości ustalenia wysokości świadczenia.

Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie, wyrażonym w uzasadnieniu wyroku z dnia 26 sierpnia 2020 roku, w sprawie VI ACa 801/19 – które Sąd orzekający w niniejszej sprawie podziela – zasada swobody umów

nie zezwala na to, aby jedna strona, a zwłaszcza silniejsza ekonomicznie, mogła na etapie realizacji umowy kredytu narzucać drugiej stronie wymiar jej zobowiązań, szczególnie w zakresie podstawowych jej obowiązków wynikających z tej umowy.

Jeżeli zatem określenie wysokości świadczenia pozostawione zostanie wyłącznie jednej ze stron umowy, to umowa taka sprzeczna będzie z naturą zobowiązania.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy, wskazać należy, iż w przedmiotowej Umowie o kredyt strony wprawdzie określiły wzajemne świadczenia (w tym kwotę do wypłaty w PLN oraz oprocentowanie, w oparciu o które ustalona miała być kwota do spłaty), jednakże postanowienia klauzul indeksacyjnych, w związku z przyznaniem wyłącznie Bankowi uprawnienia do ustalania kursów walut w Tabeli Kursów, dawały stronie pozwanej możliwość dowolnej i nieograniczonej żądanymi postanowieniami umownymi zmiany wysokości świadczenia. Zgodnie z § 2 ust. 2 Umowy kredyt indeksowany był do CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy. Stosownie natomiast do § 7 ust. 1 Umowy Kredytobiorca zobowiązał się spłacać kwotę kredytu w CHF, ustaloną zgodnie z § 2 w złotych polskich, z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku (...) SA. Przy czym w żadnym postanowieniu Umowy lub Regulaminu nie określono zasad, którymi pozwany Bank miałby kierować się, ustalając kursy walut w tworzonej przez siebie Tabeli Kursów ani też nie wskazano żadnych granic w tym zakresie. Nie było zatem wiadomo, jakimi kryteriami pozwany Bank kierował się, ustalając własne kursy w tworzonej przez siebie Tabeli Kursów. Druga strona umowy (Kredytobiorca) nie miała więc możliwości zweryfikowania tego, czy kursy walut zostały ustalone przez Bank zgodnie z zasadami, skoro zasady te nie zostały sformułowane. Kursy te mogły więc zostać ustalone przez Bank dowolnie i bez żadnych ograniczeń. Takie ukształtowanie postanowień umownych oznaczało zatem, iż wyłącznie jednej stronie umowy przyznano nieograniczone uprawnienie do określenia wysokości kursów waluty, na podstawie których ustalone miało być zarówno saldo kredytu jak i wysokość rat. Prowadziło to z kolei do tego, że na etapie wykonywania umowy, to wyłącznie jedna strona umowy poprzez określenie kursu kupna i kursu sprzedaży walut w Tabeli Kursów mogła dokonać w sposób nieograniczony i dowolny zmiany wysokości świadczenia drugiej strony (zarówno przy wypłacie transz kredytu jak i przy spłacie rat kredytu).

Na marginesie dodać należy, iż okoliczność, czy oraz w jakim zakresie pozwany Bank korzystał z możliwości dowolnej modyfikacji stosunku zobowiązaniowego poprzez określenie kwoty świadczenia, czy też stosowany przez niego kurs był kursem rynkowym, nie ma znaczenia, gdyż istotna jest sama okoliczność, iż w przedmiotowej Umowie w ogóle Bankowi zapewniono taką możliwość.

Reasumując powyższe – w ocenie Sądu postanowienia przedmiotowej Umowy – dotyczące określenia mechanizmu indeksacji poprzez przyznanie wyłącznie jednej ze stron umowy możliwości dowolnego i nieograniczonego modyfikowania wysokości świadczenia – są sprzeczne z art. 353¹ k.c., określającym granice swobody umów.

W ocenie Sądu, sprzeczność z ustawą postanowień odsyłających do Tabel Kursowych Banku prowadzi do upadku całego mechanizmu indeksacji, gdyż bez tego odesłania nie byłoby możliwe ustalenie wysokości świadczeń stron Umowy.

Dodać również należy, iż sama świadomość stron istnienia w Umowie zapisów odsyłających do Tabeli kursów nie ma znaczenia dla oceny ważności tej Umowy pod kątem zgodności z prawem. Nieważna umowa nie staje się bowiem ważna z tego powodu, że jej strony miały świadomość istnienia zapisów, skutkujących jej nieważnością.

Zgodnie z art. 58 § 1 k.c. czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. W ocenie Sądu, brak jest zaś takich przepisów ustawy, którymi można by zastąpić kwestionowane postanowienia dotyczące mechanizmu indeksacji.

Stosownie zaś do § 3 art. 58 k.c. jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

Mając powyższe na uwadze, ustalić należało, czy przedmiotowa Umowa może pozostać w mocy co do pozostałych postanowień umownych, tj. czy z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością Umowa ta i tak zostałaby przez strony zawarta.

W ocenie Sądu, przedmiotowa Umowa nie zostałaby zawarta bez postanowień dotkniętych nieważnością. Z samego stanowiska procesowego strony pozwanej wynika, że nie zgodziłaby się ona na zawarcie umowy o kredyt wypłacony w PLN z zastosowaniem stawki referencyjnej właściwej dla waluty CHF, a więc stawki LIBOR. Ponadto zwrócić należy uwagę na to, że kredyty takie (złotowe z oprocentowaniem LIBOR) – choć nie zostały zakazane przez ustawę – w praktyce nigdy nie były udzielane przez banki.

Wobec tego, że sporna Umowa nie zostałaby zawarta bez kwestionowanych postanowień umownych, dotyczących mechanizmu indeksacji, uznać należało ją za nieważną w całości.

Z uwagi na rozbieżności w doktrynie i orzecznictwie co do zasadności zarzutów dotyczących nieważności umów o kredyt indeksowany do waluty obcej z powodu ich sprzeczności z ustawą, w dalszej kolejności rozważyć należało także podniesione przez powoda zarzuty dotyczące abuzywności postanowień umownych.

Przy założeniu, że przedmiotowa Umowa nie byłaby nieważna z wyżej podanych już względów, stwierdzić należałoby, iż postanowienia tej Umowy dotyczące mechanizmu indeksacji, stanowią klauzule abuzywne i jako takie nie wiążą powoda. Przy czym – z niżej podanych względów – abuzywność ta prowadzi w konsekwencji do nieważności całej Umowy.

Przepis art. 385¹ § 1 k.c. stanowi, że postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które nie zostały z nim indywidualnie uzgodnione, nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Nie dotyczy to jedynie postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Zgodnie z art. 385¹ § 2 k.c., zamieszczona w umowie klauzula abuzywna nie wiąże konsumenta, a strony są związane umową w pozostałym zakresie.

W ocenie Sądu, w niniejszej sprawie zostały spełnione wszystkie w/w przesłanki określone w powołanym przepisie, pozwalające uznać postanowienia łączącej strony Umowy dotyczące mechanizmu indeksacji, za klauzule abuzywne.

Z dowodów zgromadzonych w sprawie jednoznacznie wynika, że powód zawarł przedmiotową Umowę o kredyt jako konsument (art. 22¹ k.c.), zaś pozwany Bank zawarł ją w ramach prowadzonej działalności gospodarczej w zakresie czynności bankowych (art. 43¹ k.c.).

W tym miejscu odnieść należy się do podniesionego przez stronę pozwaną zarzutu dotyczącego wykształcenia i zawodu wykonywanego przez powoda w chwili zawierania przedmiotowej Umowy. Z dowodów zgromadzonych w sprawie wynika, że powód miał wówczas wykształcenie wyższe ekonomiczne oraz pracował w banku. Okoliczności te nie mają jednak w niniejszej sprawie znaczenia dla oceny statusu powoda jako konsumenta.

Sąd orzekający w niniejszym składzie podziela pogląd, wyrażony przez Sąd Apelacyjny w Szczecinie w uzasadnieniu wyroku z dnia 19 listopada 2020 roku w sprawie I ACa 265/20, iż dla kwalifikacji strony umowy jako konsumenta decydujące jest jedynie to, czy czynność prawna jest związana bezpośrednio z prowadzoną przez jej stronę działalnością profesjonalną (gospodarczą lub zawodową). Jeśli taki związek nie zachodzi, to strona umowy z przedsiębiorcą korzysta ze szczególnej ochrony prawnej (w świetle regulacji składającej się na szeroko rozumiane prawo konsumenckie, umocowane ustrojowo w art. 76 Konstytucji RP). Dla oceny abuzywności wzorca nie mają

zatem znaczenia prawnego osobiste przymioty (wiedza, doświadczenie itp.) osoby zawierającej umowę. Obowiązkiem sądu jest dokonywanie oceny zobiektywizowanej odwołującej się do wzorca konsumenta jako osoby rozważnej, poinformowanej, o przeciętnej wiedzy i doświadczeniu życiowym. To że konsument ad casum posiada wiedzę ekonomiczną, nie może zmieniać kryteriów oceny wzorca umownego.

Mając powyższe na uwadze, stwierdzić należało, iż fakt że powód w momencie zawierania Umowy posiadał wykształcenie ekonomiczne i pracował w banku nie ma żadnego wpływu na ocenę jego statusu jako konsumenta, a co za tym idzie –uprawniony jest on do korzystania z ochrony przewidzianej w art. 385¹ k.c.

Nie budziło również wątpliwości, że postanowienia przedmiotowej Umowy, dotyczące indeksacji, nie były uzgadniane z powodem indywidualnie przed zawarciem Umowy. Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (art. 385¹ § 3 k.c.). Przy czym należy podkreślić, że wzorce są to klauzule, opracowane przed zawarciem umowy i wprowadzane do stosunku prawnego przez jedną ze stron w ten sposób, że druga strona nie ma wpływu na ich treść. Są one zwykle opracowywane w oderwaniu od konkretnego stosunku umownego i w sposób jednolity określają treść przyszłych umów, stąd strona która wyraziła zgodę na stosowanie wzorca nie może zmieniać jego treści według swojej woli. Ciężar dowodu, że dane postanowienie umowne zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje (art. 385¹ § 4 k.c.). Natomiast strona pozwana w niniejszej sprawie nie wykazała, aby powód miał jakikolwiek wpływ na postanowienia umowne dotyczące indeksacji. Samo zaakceptowanie przez powoda kwestionowanych postanowień poprzez podpisanie przedmiotowej Umowy nie oznacza, że postanowienia te zostały z nimi indywidualnie uzgodnione bądź że miał realny wpływ na ich treść.

Kolejno wskazać należy, iż sporne postanowienia stanowią główny przedmiot umowy (tak m.in. Sąd Najwyższy w wyroku z 11 grudnia 2019 roku w sprawie V CSK 382/18 i w wyroku z 04 kwietnia 2019 roku w sprawie III CSK 159/15 oraz Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z 14 marca 2019 roku w sprawie (...) C-118/17 i w wyroku z 12 lutego 2014 roku w sprawie (...) C-26/13 oraz Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z 26 sierpnia 2020 roku, w sprawie VI ACa 801/19). W związku z tym ustalić należało, czy sformułowane zostały one w sposób jednoznaczny. W ocenie Sądu, postanowienia te nie spełniają tego kryterium. Na podstawie kwestionowanych postanowień umownych nie było bowiem możliwe precyzyjne określenie kwoty kredytu w CHF oraz kwoty spłaty w CHF bez odniesienia do Tabeli Kursów, tworzonej jednostronnie przez Bank. Przy czym – o czym była już mowa wyżej – ani w Umowie ani w Regulaminie nie zostały określone w jednoznaczny i weryfikowalny sposób kryteria, w oparciu o które Bank ustalał kursy walut, w tym nie wskazano żadnych kryteriów co do górnej granicy kursów ustalanych jednostronnie przez Bank.

W powołanym wyżej wyroku Trybunału Sprawiedliwości w sprawie C-26/13 wskazano, że ocena tego, czy warunek umowny został wyrażony prostym i zrozumiałym językiem, powinna uwzględniać wszystkie okoliczności sprawy, w szczególności informacje udzielone konsumentowi przy zawarciu umowy oraz nie powinna ograniczać się do aspektów ściśle formalnych i językowych, a uwzględniać również konsekwencje ekonomiczne zastosowania warunku i jego ewentualny stosunek do pozostałych warunków umownych.

Mając powyższe na uwadze, rozważyć należało także, czy informacje udzielone powodowi przez pozwaną Bank były wystarczające do podjęcia przez niego świadomej i rozważnej decyzji.

Zgodnie z wyrokiem Trybunału Sprawiedliwości z dnia 20 września 2018 roku w sprawie C-51/17 warunki umowy powinny być wyrażone prostym i zrozumiałym językiem, co zobowiązuje instytucje finansowe do dostarczenia kredytobiorcom informacji wystarczających do podjęcia przez nich świadomych i rozważnych decyzji. Wymóg ten oznacza zatem, że warunek dotyczący ryzyka kursowego musi zostać rozumiany przez konsumenta. Ponadto w wyroku w sprawie C-609/16, wydanym w dniu 10 czerwca 2021 roku, Trybunał Sprawiedliwości potwierdził wyrażane już we wcześniejszych wyrokach stanowisko, że wymogu przejrzystości warunków umownych nie można zawęzić do zrozumiałości tych warunków pod względem formalnym i gramatycznym. Ponieważ ustanowiony przez dyrektywę nr 93/13 system ochrony opiera się na założeniu, że konsument jest stroną słabszą niż przedsiębiorca, między innymi ze

względem na stopień poinformowania, ów wymóg wyrażania warunków umownych prostym i zrozumiałym językiem, a więc wymóg przejrzystości ustanowiony w tej dyrektywie, musi podlegać wykładni rozszerzającej (wyrok z dnia 03 marca 2020 roku w sprawie C#125/18).

Wskazać należy, że Sąd Apelacyjny w Warszawie (wyrok z dnia 26 sierpnia 2020 roku, w sprawie VI ACa 801/19), że świadomość ryzyka kursowego to taki stan, w którym kredytobiorca w chwili zawierania umowy kredytu ma wiedzę, jak kształtowałoby się jego zadłużenie oraz koszty obsługi spłaty kredytu w przypadku silnej deprecjacji złotówki względem danej waluty obcej, z której kursem dany kredyt został powiązany, ale w oparciu o treść umowy kredytu, która ma zostać zawarta, a nie przez bliżej niedookreślone symulacje, które mogą być powiązane z jej treścią.

Natomiast z dowodów zgromadzonych w niniejszej sprawie nie wynika, aby strona pozwana sprostowała powyższemu obowiązkowi. Nie wynika z nich bowiem, aby pozwany Bank przed zawarciem przedmiotowej Umowy, wykonując ciężący na nim obowiązek informacyjny, przedstawił w rzetelny sposób informację o tym, że mogą wystąpić znaczne wahania kursu waluty indeksacji, co może mieć znaczący wpływ na wysokość raty kredytowej i salda zadłużenia. Nie przedstawiono w szczególności powodowi – który nie uzyskiwał dochodów w walucie indeksacji – symulacji rat kredytowych przy założeniu znacznego wzrostu kursu CHF. Nie przedstawiono mu także – znanych przecież przez Bank – wahań kursu CHF z ostatnich lat przed zawarciem Umowy. Pomimo, że w druku Informacji wskazano, że załącznikiem do niej jest Historia zmiany kursu franka szwajcarskiego do złotego, strona pozwana nie złożyła tego załącznika, wobec czego nie było możliwe ustalenie, czy po pierwsze – taki załącznik w ogóle istniał a po drugie – jeżeli tak, to jak długi okres czasu obejmował. Przy czym wskazać należy, iż ciężar dowodu w powyższym zakresie spoczywał na stronie pozwanej, która nie przedstawiła dowodu na wykazanie faktu wywiązania się w sposób rzetelny z obowiązku informacyjnego wobec powoda. Podkreślić należy, iż samo odebranie od powoda oświadczenia o tym, że jest świadomy ryzyka kursowego, nie spełnia wymogu udzielenia rzetelnej i jasnej informacji w powyższym zakresie. Nie można uznać, że powód w oparciu o przedstawione mu informacje mógł zakładać, że istnieje realne ryzyko gwałtownego i radykalnego wzrostu kursu CHF wobec waluty PLN oraz że uzyskał od Banku informacje pozwalające mu ocenić, jakie konsekwencje ekonomiczne ma dla jego zobowiązania radykalny wzrost kursu waluty indeksacji.

W ocenie Sądu, podpisanie przez powoda sporządzonej na formularzu Banku – a więc opracowanej przez stronę pozwaną – „Informacji dla wnioskodawców (...)”, samo przez się nie oznacza, że pozwany Bank wypełnił w sposób należyty obowiązek informacyjny. Udzielana Kredytobiorcy informacja o ryzyku kursowym powinna być jasna i zrozumiała dla niego. W taki też sposób powinien być mu przedstawiony, a w miarę potrzeby zobrazowany na przykładach (symulacjach, wykresach), mechanizm przeliczeniowy. Zawarta w powyższym formularzu informacja o ryzyku kursowym była bardzo ogólna, zaś podany przykład dotyczący wahań kursowych ograniczał się wyłącznie do jednej sytuacji, w której przedstawiano wysokość raty kredytowej przy założeniu, że kurs CHF wzrósłby o 10,9% (tj. o wartość stanowiącą różnicę pomiędzy maksymalnym i minimalnym kursem CHF z okresu ostatnich 12 miesięcy). Wskazano, że rata ta wynosiłaby 307,30 zł, a więc w porównaniu do aktualnej na datę sporządzenia symulacji, wynoszącej 277,10 zł, byłaby niewiele od niej wyższa.

Gdyby powodowi rzeczywiście zostało należycie wyjaśnione znaczenie zmiany kursu waluty i ponoszonego ryzyka, to założyć można, iż nie zdecydowałby się na kredyt powiązany z kursem waluty obcej w sposób wadliwy w perspektywie jego spłacania przez kilkadziesiąt lat. Gdyby kredytujący Bank zamierzał wystarczająco poinformować kredytobiorcę będącego osobą fizyczną – konsumentem o niebezpieczeństwach wynikających z kredytu powiązanego z kursem waluty obcej, to nie proponowałby w ogóle zawierania takich umów kredytowych, zdając sobie sprawę jako profesjonalista, że umowa taka może zostać łatwo oceniona jako nieuczciwa (tak Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 29 października 2019 roku w sprawie IV CSK 309/18).

Wobec uznania, że kwestionowane postanowienia umowne odnosiły się do świadczenia głównego i nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny, możliwe było przejście do badania kolejnych przesłanek z art. 385¹ k.c.

W ocenie Sądu, kwestionowane postanowienia umowne kształtują prawa i obowiązki powoda w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Przez rażąco naruszenie interesów konsumenta należy rozumieć nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym. Natomiast działanie wbrew dobrym obyczajom (w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego) oznacza tworzenie przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową stron takiego stosunku (tak w wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 22 października 2020 roku, w sprawie I ACa 709/19). Ocena zachowań w świetle dobrych obyczajów następuje najczęściej poprzez odwołanie się do takich wartości jak: szacunek wobec partnera, uczciwość, zaufanie, lojalność, rzetelność i fachowość. Postanowienia umów, które kształtują prawa i obowiązki konsumenta, nie pozwalając na realizację tych wartości, uznawane są za sprzeczne z dobrymi obyczajami. Postanowienie umowne jest sprzeczne z dobrymi obyczajami, gdy można rozsądnie założyć, że kontrahent konsumenta, traktujący go w sposób sprawiedliwy i słuszny i uwzględniający jego prawnie uzasadnione roszczenia, nie mógłby racjonalnie się spodziewać, że konsument zaakceptowałby w ramach negocjacji klauzulę będącą źródłem braku równowagi stron (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2016 roku w sprawie I CSK 125/15 i z dnia 04 kwietnia 2019 roku w sprawie III C 159/17).

Sąd orzekający w niniejszym składzie w pełni podziela ugruntowany już w orzecznictwie pogląd, iż niejasny i niepoddający się weryfikacji mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, pozostawiający bankowi swobodę, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta, a klauzula, która nie zawiera jednoznacznej treści i przez to pozwala na pełną swobodę decyzyjną przedsiębiorcy w kwestii bardzo istotnej dla konsumenta, dotyczącej kosztów kredytu, jest klauzulą niedozwoloną (tak m.in. Sąd Najwyższy w wyroku z 04 kwietnia 2019 roku w sprawie III C 159/17). Ponadto niewątpliwie dobre obyczaje narusza także całkowite i nieograniczone obciążenie konsumenta ryzykiem zmiany kursu walut (tak w wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 04 listopada 2020 roku, w sprawie V ACa 300/20). Dodać przy tym należy, iż w niniejszej sprawie w chwili zamknięcia rozprawy kurs CHF wynosił blisko dwukrotnie więcej niż w dacie zawarcia Umowy.

Zgodnie natomiast z art. 385² k.c. oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny.

Dodać należy, iż dla oceny danego postanowienia na podstawie art. 385¹ k.c. nie ma żadnego znaczenia sposób wykonywania umowy przez strony. W okolicznościach niniejszej sprawy nie podlegało zatem badaniu i nie miało znaczenia dla rozstrzygnięcia, czy pozwany Bank korzystał z możliwości, wynikających ze spornych postanowień umownych, a więc czy ustalane przez niego kursy walut w Tabeli Kursów były zawyżone w stosunku do kursów NBP lub kursów ustalanych przez inne banki. Postanowienie jest niedozwolone, jeśli stwarza dla przedsiębiorcy samą możliwość działania w sposób rażąco naruszający interesy konsumenta. Za rażąco sprzeczne z interesem konsumenta uznać należy już samo skonstruowanie mechanizmu ustalania wartości świadczenia jednostronnie przez Bank, ponieważ mechanizm ten narusza równowagę kontraktową, umożliwiając przedsiębiorcy wpływ na kształtowanie obowiązków umownych konsumenta.

W tym miejscu wskazać należy, iż zgodnie z wyrokiem Trybunału Sprawiedliwości z dnia 29 kwietnia 2021 roku, wydanym w sprawie C-19/20, sąd krajowy jest zobowiązany do stwierdzenia nieuczciwego charakteru warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, nawet jeśli warunek ten został zmieniony przez te strony w drodze umowy. Wyjątkiem od tej reguły jest sytuacja, kiedy konsument wyraził wolną i świadomą zgodę na zmianę nieuczciwego warunku i na rezygnację z ochrony przed nieuczciwymi postanowieniami umownymi. Wobec tego dla oceny abuzywności postanowień umowy nie miały znaczenia późniejsze zmiany Regulaminu i Aneksy do Umowy. W niniejszej sprawie powód, zawierając Aneks z dnia 10 czerwca 2016 roku, nie wyraził świadomej zgody na zmianę nieuczciwego warunku umownego, wręcz przeciwnie – wnosząc pozew, w którym domagał się stwierdzenia nieważności Umowy kredytowej oraz powoływał się na abuzywność postanowień dotyczących mechanizmu indeksacji – domagał się objęcia go w/w ochroną.

Kolejno podnieść należy, iż w wyroku z dnia 03 października 2019 roku w sprawie C-260/18, Trybunał Sprawiedliwości wskazał, że po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru niektórych warunków umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i oprocentowanego według stopy procentowej bezpośrednio powiązanej ze stopą międzybankową danej waluty, sąd może przyjąć zgodnie z prawem krajowym, że ta umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy. Natomiast w wyroku z dnia 29 kwietnia 2021 roku w sprawie C-19/20 Trybunał Sprawiedliwości wskazał, że skutki stwierdzenia przez sąd istnienia nieuczciwego warunku w umowie, zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, podlegają przepisom prawa krajowego, przy czym kwestia utrzymania się w mocy takiej umowy powinna być oceniana z urzędu przez sąd krajowy zgodnie z obiektywnym podejściem na podstawie tych przepisów.

W ocenie Sądu, w niniejszej sprawie nie ma możliwości zastąpienia abuzywnych postanowień, dotyczących mechanizmu indeksacji, odsyłającego do Tabeli Kursów Walut Obcych, przepisami o charakterze dyspozytywnym.

Wobec powyższego, ustalić należało, czy w tych konkretnych okolicznościach po wyeliminowaniu z Umowy postanowień uznanych za abuzywne i niezastąpieniu ich innymi postanowieniami, Umowa ta może nadal obowiązywać.

W pierwszej kolejności powtórzyć należy, iż opisywana wyżej klauzula indeksacyjna stanowi element określający główne świadczenie stron umowy kredytu indeksowanego. Wobec tego, stwierdzić należy, iż usunięcie postanowienia określającego główne świadczenia stron, prowadzi do tego, że pomiędzy stronami brak jest zgody na zawarcie umowy. To prowadzi zaś do wniosku, że na skutek stwierdzenia abuzywności wskazanych postanowień umownych, umowę należy uznać za nieważną.

Kolejno wskazać należy, iż wyeliminowanie z umowy o kredyt indeksowany do waluty obcej postanowień dotyczących indeksacji prowadzi nie tylko do zniesienia mechanizmu indeksacji oraz różnic kursów walutowych, ale również pośrednio do zamknięcia ryzyka kursowego, które jest bezpośrednio związane z indeksacją. Usunięcie tych postanowień z umowy powoduje, że umowa ta nie może nadal obowiązywać bez tych warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy (por. powołany już wyżej wyrok w sprawie C-260/18).

Po wyeliminowaniu z umowy o kredyt indeksowany do waluty obcej postanowień dotyczących indeksacji – a więc postanowień wyznaczających naturę tego stosunku zobowiązaniowego – umowę należałoby uznać za nieważną także na podstawie art. 353¹ k.c. jako sprzeczną z naturą zobowiązania. Wyeliminowanie z umowy o kredyt indeksowany do waluty obcej postanowień dotyczących indeksacji doprowadziłoby bowiem do takiego zniekształcenia tego stosunku zobowiązaniowego, że nie odpowiadałby on już jego naturze, której istotą jest wprowadzenie postanowień dotyczących indeksacji, pozwalających na ustalenie salda zadłużenia w walucie obcej a następnie zastosowanie do tak ustalonego salda zadłużenia oprocentowania ustalonego według stawki LIBOR.

Reasumując – niezależnie od tego, czy przedmiotową Umowę uznać za nieważną na skutek sprzeczności postanowień dotyczących mechanizmu indeksacji z art. 353¹ k.c. czy też uznać ją za nieważną z powodu stwierdzenia abuzywności tych postanowień (prowadzących w konsekwencji do nieważności Umowy), rozstrzygnięcie co do żądań powoda byłoby identyczne.

Mając powyższe na uwadze, Sąd uwzględnił żądanie powoda z tym, że – kierując się argumentami, przedstawionymi przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 06 listopada 2015 roku w sprawie II CSK 56/15 – Sąd dokonał jego modyfikacji, zgodnej z art. 189 k.p.c. oraz z art. 321 k.p.c., ustalając nieistnienie pomiędzy stronami postępowania stosunku prawnego, wynikającego z przedmiotowej Umowy o kredyt hipoteczny, orzekając jak w pkt I sentencji wyroku.

W uzasadnieniu powołanego wyżej wyroku Sąd Najwyższy wskazał, iż żądanie stwierdzenia nieważności czynności prawnej należy kwalifikować w drodze jego wykładni jako zmierzające do ustalenia – w myśl art. 189 k.p.c. –

nieistnienia stosunku prawnego, który miałby wynikać z tej czynności prawnej, a okoliczności, które są powoływane jako motywacja dla twierdzenia o nieważności lub nieistnieniu czynności prawnej (umowy) - jako jego podstawę faktyczną.

Niewątpliwie głównym celem, jaki powód w niniejszej sprawie chciał osiągnąć, było wyeliminowanie Umowy zawartej z pozwanym Bankiem z obrotu prawnego, a więc doprowadzenie do sytuacji, w której przestaje ona istnieć ze wszystkimi tego konsekwencjami.

Wobec powyższego, dokonanie modyfikacji co do żądania ustalenia – jak w pkt I sentencji wyroku – było zgodne zarówno z art. 189 k.p.c. jak i nie stanowiło wyrokowania co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem lub ponad żądanie (art. 321 § 1 k.p.c.).

W ocenie Sądu, nie były trafne zarzuty strony pozwanej jakoby powód nie miał interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieistnienia stosunku prawnego, wynikającego z przedmiotowej Umowy.

Powód ma interes prawny w żądaniu ustalenia w rozumieniu art. 189 k.p.c., gdyż samo powództwo o zapłatę nie rozstrzygnie w sposób definitywny istniejącego pomiędzy stronami sporu co do związania ich przedmiotową Umową. Rozstrzygnięcie żądania o zapłatę zakończy bowiem jedynie spór co do zwrotu kwot, które już zostały zapłacone na podstawie tej Umowy, nie rozstrzygnie zaś co do zasadności lub niezasadności żądań Banku co do niezapłaconych jeszcze rat kredytu. Jedynie zatem ustalenie, czy w istocie strony są związane przedmiotową Umową, w pełny sposób zabezpieczy interes powoda. Rozstrzygnie bowiem kwestię podstawową, tj. czy powoda wiąże z pozwanym Bankiem Umowa o kredyt hipoteczny, czy nie. Usunie zatem niepewność co do tego, czy powód nadal jest zobowiązany wobec pozwanego Banku do dokonywania spłaty rat kredytu na podstawie tej Umowy. Zapobiegnie więc dalszemu sporowi o roszczenia Banku wynikające z tej Umowy. W ocenie Sądu, ustalenie nieistnienia stosunku prawnego, wynikającego z przedmiotowej Umowy, orzeczeniem Sądu stanowić będzie także podstawę dokonania wzajemnych rozliczeń pomiędzy stronami.

Zważywszy na powyższe, Sąd orzekł jak w pkt I sentencji wyroku.

Mając na uwadze, iż przedmiotową Umowę należało uznać za nieważną, to stwierdzić należało, iż zbędne okazało się odnoszenie do zarzutów dotyczących bezskuteczności poszczególnych postanowień umownych dotyczących ustanowienia zabezpieczeń na rzecz Banku w postaci ubezpieczeń. Skoro – jak wyżej ustalono – przedmiotowa Umowa jest nieważna, to powoduje to jej upadek w całości, a więc łącznie z w/w postanowieniami umownymi.

Wobec ustalenia, że przedmiotowa Umowa jest nieważna w całości, strony powinny zwrócić sobie kwoty świadczone na podstawie tej Umowy.

Zasadne okazało się zatem żądanie powoda zasądzenia od strony pozwanej kwot stanowiących sumę rat kapitałowo – odsetkowych, uiszczonych na podstawie tej Umowy.

Podstawę prawną żądania powoda w niniejszej sprawie stanowiły przepisy art. 405 k.c. i art. 410 § 1 i § 2 k.c.

Zgodnie z art. 405 k.c., kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Stosownie do art. 410 § 1 przepisy artykułów poprzedzających stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego. Przepis art. 410 § 2 k.c. stanowi zaś, że świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

Skoro – jak wyżej ustalono – przedmiotowa Umowa jest nieważna, a więc nie istnieje stosunek zobowiązaniowy, wynikający z tej Umowy, to strony powinny zwrócić sobie kwoty świadczone na jej podstawie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2021 roku, w sprawie III CZP 11/20). Wskazać także należy, iż zgodnie z uchwałą 7 Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 07 maja 2021 roku w sprawie III CZP 6/21 jeżeli bez bezskutecznego postanowienia

umowa kredytu nie może wiązać, konsumentowi i kredytodawcy przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy (art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c.).

Wobec powyższego, stwierdzić należało, iż żądanie powoda o zasądzenie od strony pozwanej zwrotu kwot, wpłaconych na podstawie kwestionowanej Umowy w PLN i CHF w okresie od lutego 2010 roku do maja 2020 roku zasługiwało na uwzględnienie w całości. Z wystawionych przez Bank zaświadczeń – które nie były kwestionowane przez stronę pozwaną – wynika, iż suma kwot wpłaconych przez powoda w w/w okresie wynosiła 6 750,61 zł oraz 41 736,12 CHF (40 383,52 CHF + 1352,60 CHF), a więc powództwo co do kwoty głównej należało uwzględnić w całości.

O odsetkach ustawowych za opóźnienie Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c., zgodnie z którym jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Zgodnie z art. 455 k.c. jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania. W niniejszej sprawie powód przed wniesieniem pozwu w reklamacji z dnia 03 lutego 2020 roku wezwał stronę pozwaną do zapłaty kwot wpłaconych na podstawie kwestionowanej Umowy w terminie 14 dni od dnia doręczenia tego pisma. Strona pozwana nie kwestionowała, że otrzymała to wezwanie do zapłaty. Wobec tego, uznać należało, iż w zakresie kwot wskazanych w pozwie, powodowi należą się odsetki ustawowe za opóźnienie zgodnie z żądaniem pozwu od dnia wniesienia pozwu, tj. od 03 marca 2020 roku, do dnia zapłaty. Odnośnie zaś odsetek ustawowych za opóźnienie od kwoty wskazanej w piśmie rozszerzającym żądanie pozwu, to Sąd uznał, że skoro powód wcześniej nie wezwał strony pozwanej do zapłaty tej kwoty, to odsetki te należą się powodowi za okres od dnia następnego po dniu doręczenia stronie pozwanej odpisu tego pisma, a więc od dnia 28 kwietnia 2021 roku (k. 452), do dnia zapłaty.

Mając powyższe na uwadze, Sąd orzekł jak w pkt II sentencji wyroku. Natomiast w pkt III sentencji wyroku Sąd oddalił powództwo w zakresie żądania odsetek ustawowych za opóźnienie od kwoty 1 352,60 CHF za okres od dnia 14 lipca 2020 roku do dnia 27 kwietnia 2021 roku.

Na zakończenie wskazać należy, iż Sąd nie podzielił zarzutów strony pozwanej dotyczących przedawnienia roszczenia powoda. W ocenie Sądu – mając na uwadze m.in. treść wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 22 kwietnia 2021 roku w sprawie C-485/19 – uznać należało, iż termin przedawnienia roszczeń powoda o zwrot kwot wpłaconych na podstawie nieważnej umowy, a więc o zwrot świadczenia nienależnego – zaczął biec dla powoda nie od chwili dokonania poszczególnych spłat rat kredytu, lecz od chwili, kiedy powód uświadomił sobie istnienie w umowie nieuczciwych postanowień umownych i powołał się wobec strony pozwanej na nieuczciwe postanowienia umowne, skutkujące nieważnością umowy, co w niniejszej sprawie nastąpił w reklamacji z dnia 03 lutego 2020 roku. W piśmie tym powód wezwał stronę pozwaną m.in. do zwrotu kwot wpłaconych przez niego tytułem rat kapitałowo – odsetkowych, powołując się przy tym na nieważność Umowy. Skoro zatem pozew w niniejszej sprawie został wniesiony w dniu 03 marca 2020 roku, to roszczenia powoda o zapłatę nie przedawniły się.

Sąd nie podzielił także zarzutu strony pozwanej dotyczącego naruszenia art. 5 k.c. Zgodnie z tym przepisem nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony. W ocenie Sądu, strona pozwana, która w przedmiotowej Umowie zastosowała postanowienia nieuczciwe, nie może skutecznie czynić powodowi zarzutu z tego powodu, że dochodzi swoich roszczeń w związku ze stosowaniem przez Bank klauzul abuzywnych. Zgodnie bowiem z tzw. „zasadą czystych rąk” na nadużycie prawa podmiotowego przez przeciwnika procesowego, nie może skutecznie powołać się strona, która sama narusza zasady współżycia społecznego.

Wobec uwzględnienia w całości roszczeń głównych powoda o ustalenie oraz o zapłatę co do kwot głównych, Sąd w ogóle nie orzekał o roszczeniu ewentualnym.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 100 zd. 2 k.p.c., obciążając nimi w całości stronę pozwaną, uznając, że powód uległ tylko w nieznacznej części swego żądania (co do części odsetek ustawowych za opóźnienie).

Na zasądzoną od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę składały się: opłata sądowa od pozwu w wysokość 1 000 zł, wynagrodzenie pełnomocnika procesowego powoda, będącego adwokatem, w wysokości 10 800 zł (zgodnie z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie z dnia 22 października 2015 roku, Dz.U. z 2015 roku, poz. 1800) oraz opłaty skarbowe od pełnomocnictw w łącznej wysokości 34 zł. Na podstawie art. 98 § 1¹ k.p.c. od zasądzonych kosztów procesu Sąd zasądził również odsetki ustawowe za opóźnienie, liczone od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

Mając powyższe na uwadze, Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...)

(...)